

olja, hogy R. T. nem teszi fel felőle, hogy egy oly lármás vitatás, mely Goethe minden physica-hoz értő értelme szerint elvesztette a pert E napokban hata Kézyhez, hogy Gen. Vay tudakozá barátjától a főcuratortól: Mennyi pénz adatott Kézynek a Párisi útra s boszankodván, hogy olly kevés adatott, kiszámlála az asztalra 30 pengő aranyat, de úgy hogy József is adjon annyit. József még kipirongatá. Ábrist kérte Kézy, hogy némely jeles math. Instrokat hozzon ajándékban. Ábris meg mondta, hogy nem

Közli: KRISTÓF GYÖRGY.

KORTESNÓTÁK A KUBINSZKY—PECSOVICS-VILÁGBÓL.

A múlt század reformkorszakának nagy politikai harcaiból való maradvány az a kis füzet, melyet Vágner Samu, a tolnamegyei Varsád nyug. ev. lelkészének levelesládájában találtam. Tolnamegyében ütköztek össze leghevesebben az ó-konzervatív kormánypártiak és a liberálisok előbb a tisztújítások, később a követválasztások alkalmával. 1827-ben kezdődtek el ezek a harczok s tetőpontjukat 1839—41-ben érték el a »Kubinszky—Pecsovics-világ«-ban, mikor az erőszakoskodások, választási visszaélések, különösen a kormánypárt hallatlan vesztegetései, kortestivornyai az egész ország figyelmét magukra vonták. Ekkor kapták a liberálisok a *kubinszky*, a kormánypártiak a *pecsovics* nevet; kettejük közül az utóbbi még ma is hallható. E harczokat egykorú oklevelek alapján részletesen megírta Bodnár István a *Vasárnapi Ujság* 1905. évfolyamában (1—6. szám). Ő mondja el leghitelesebben a két gúnynév keletkezését is (vö. Tóth Béla: *Szájru-l-szájra*); az ő adatai világosítják meg az alább következő kortesversek célzásait is. Az ó-konzervatív párt feje Galanthai gróf Esterházy Károly főispán volt; legtöbbet tett a pártért gróf Fesztetics Rudolf, kinek tolnai kastélya a párt főembereinek hadiszállása volt, míg a kisebb emberek a faddi tisztartói lakásnak vendégei voltak. A tisztartó, *Pecsovics Ferencz*, rendezte a faddi óriás birkaakolban azokat az országgraszoló vendégeskedéseket, melyeknek Magyarországon azóta sem volt párjuk. »A dorbézoló nemesség pár hónap alatt megette az egész Fesztetics-uradalmat, mert nemcsak az étel-ital fogyott itt rettenetes mennyiségben, de megéhezett a csizmaszár is s csakúgy nyelte az ezüstevőeszközt.« E szíves házigazdáról nevezték el az egész pártot *pecsovics*-pártnak, vagy a lakomák helyiségére célozva *birkáknak* is. A *Kubinszky* név csakúgy véletlenül ragadt a liberálisokra; volt ugyanis egy *Kubinszky* (István?) nevű dunaföldvári tímárlegény, kissé együgyű, feltűnően piros ábrázattal. A kormánypárti Paczolay György egyszer,

mikor a liberális Huszár Pál, a ki esküdttársa volt, a faddi lakomákra czélozva, azt vágta fejéhez: »*No te — Pecsovics!*« — Huszár Pálnak piros képe miatt evvel vágott vissza: »*Eredj innen te — Kubinszky!*« A két esküdt csúfolódásáról ragadt aztán a két név a két pártra. A versek megértéséhez még csak annyit kell megjegyznem, hogy 1839-ben két ízben volt követválasztás. Az első 1839. május 8—10. napján; ekkor a szürkekalapos pecsovics-párt hallatlan erőszakoskodásai következtében a konzervatív Döry Gábor és Perczel István lett követte (liberális ellenjelöltjeik Bezerédj István és Tahy Károly voltak) — de liberális utasításokkal. A diéta nagyon hűvösen, sőt szemrehányásokkal fogadta őket. Mikor aztán az utasítások ellenére jártak el, az október 7—8-iki megyei közgyűlés megvonta tőlük a megbízást s új választást tűzvéni ki, október 19-n közfelkiáltással a liberális Bezerédj Istvánt és Perczel Miklóst választották meg. A versek egy része az első, másika a második választásra vonatkozik. Az első vers Eötvös József, madoccai ref. lelkészt vallja szerzőjének; a többi alatt vagy N. N., vagy semmi név sem áll. Lehet, hogy a kéziratot füzetke címlapja szerint a többinek is ő a szerzője, de ez, azt hiszem, nem lényeges. — Megjegyzem még, hogy Bodnár István cikksorozata arra a meggyőződésre birt, hogy Jókai *Kárpáthy Zoltán*-jában (XVIII. fej.) leírt követválasztás nem az abaúji (l. EPhK. 28 : 270), hanem a nála sokkal hírhedtebb tolnai választás után készült; az események sorrendje, részletei s a szereplő személyek ezt kétségtelenné teszik. Az alább közlött nóták több helyen emlékeztetnek ösmert költeményekre és népdalokra.

Az 1839-iki Ország-gyűlésre T. Ns Tolna Megye részéről küldendő Követek választása következtében a Haza szent Úgyét lelkesen vívott Kubinszky Fél elme futtatásai.

1-ső.

Bezeredy ¹ igaz lélek	Sok Nemes van e' Megyében
Tisztelem neved mig élek ;	Ki őn hasznot hord keblében.
Honnodat tisztán szeretted	Éljen éljen Bezeredy
Csak érte foly le életed.	Ki az igazságot védi.

Igaz Nemes téged szeret
Te léssz Dietai követ
Bezeredy igaz lélek
Tisztelem Neved mig élek.

Szerzé
Eötvös Josef
Madoccai² Ref. Pap.

¹ Bezerédj István.

² Madocsa, Tolna megye dunaföldvári járásában.

2-ik.

Kedves Megyénk' Kebelében
 Meg települt Nemesség
 A' főbb dolgok' kezdetében
 Ne történjen heveség.
 Most is a' Követ választást
 Minő részreszakadás
 Előzte meg? 's a' Konczosztást
 Minémű pártoskodás?
 A' jó és egyenes szívet
 Dicső czélra sietőt;
 Egy mindenek eránt hivet
 'S csalárd hasznot meg vetőt;
 Kell valóban tekinteni
 A' Követ választásban,
 'S benne bizton reményleni
 És nem egy hiu másban.
 Az érdem ragyogó csillag;
 De valamint az égi
 Gyakran felhők alatt ballag
 Fedvén gyáz setétségi;
 Ugy ezen földi csillag is
 Gyakorta meg vettetik,
 'S a' kény által, bár uj 's agg is,
 Kajánul temettetik.

Bezerédy érdemeit
 Értem én ezek alatt,
 Meg vetették érényeit
 A' szürke kalap alatt.¹
 Hazájok' boldogulását
 Eltemetni akarók
 És előre haladását
 Hátráltatni kívánók. —
 Europa minden Nemzete
 Iparkodik előre;
 Hát csak Hazánk 's helyezete
 Ne kapjon e' erőre? —

Ez a' Petsovicsi vágyás!
 'S métellyes ohajtása
 Olyan valamint a' ragyás
 Gyümölcsfának hajtása,
 Gyümölcsöt nem fog érlelni
 Nem is érlelhet soha,
 Mert hozzá — méltán vélhetni
 Természet is mostoha.
 De maga is által látta
 Ez a' fél, hogy nem igaz
 Az az ut, bár ki találta,
 Mellyen indult, hanem gaz. —
 Mert setét szürke kalapja
 Azért fedi a' fejét,
 Hogy az igazság fáklájája
 Ki ne süsse két szemét.
 Pénz rab Pecsovics barátom
 Pislogsz a' kalap alul;
 De csalfaságtok mint látom
 Még is ki világosul.
 Mert nyílt homlokot mutató
 Vörös gucsmás Kubinszkyak,²
 Mindent gyors szemmel kutató
 Igaz lelkű hazafiak.
 Különösen két Perczelek³
 Kik sokáig éljenek!!!
 És velők több tisztelt felek
 Ragyás vágyot törjenek! —
 Iparkodnak csalfaságtok'
 Nyomaira akadni, —
 'S éjjeli imposturátok'
 Utját kitapogatni.
 Nyerneek ők, — mert Mindnyájokat
 Honn' java hevitgeti,
 'S az igazság zászlójokat
 Szelével lebegteti.

Igazság nagy bajjal jön világosságra;
 De csak egy kedvező alkalmatosságra
 Kaphasson, — azonnal szűnik késedelme,
 'S annál fénylőbb osztán annak győzödelme.

N. N.

3-ik.

Vörös szövet süvegünk
 Felderül Magyar egünk,
 Bezerédy és Tahy³
 Igaz és jó Tamaszi.

Előmentünk' Nemtői
 Királyunk tisztelői,
 Felségünk is akarja
 Legyen boldog Magyarja.

¹ A szürke kalap a pecsovicsok jelvénye volt; a kubinszkyak vörös kucsmát viseltek.

² Miklós és Sándor.

³ Tahy Károly.

Országgyűlést hirdetett
 Hogy küldjünk két követet,
 Ki királyát szereti
 'S honért gyúlnak érzeti.
 Ez Bezeredy 's Tahy
 A' Jó 's Igaz Támaszi,
 Megadják a' királyét,
 Megtartják a' hazáét.
 Zászlóink úgy lobognak
 Mint sziveink dobognak
 Királyért és Hazáért
 Mind a' kettő javáért.
 'S ha királyért, hazáért
 Kell is egykor ontni vért,
 Vigyék fel azt Köveink,
 Lesznek elég vitézink.

Bezeredy és Tahy
 Az Igaz 's Jó Támaszi,
 Érttü[n]k¹ vernek Sziveink
 'S ők lesznek csak követink. —

N. N.

4-ik.

A' görbői sűrű berek,
 Ott terem a' derék gyerek,
 Mennél sűrűbb a' berek,
 Annál derekabb a' gyerek.
 Nem vagyok én Pecsovics már
 Rosszabb mint a' Török Tatár,
 Vörös Gucsmát hordok én,
 Igaz úton járok én.
 Majd ha vörös Gucsmám veszem,
 Mellé páva tollam teszem,
 Pecsovicscon eret vágok,
 A' honomnak úgy szolgállok.

Itt állhat már Dory² Vincze
 Nyitott lehet sóház 's pincze,
 Gaz Tolnai Nemes legény,
 Szabadsága ellen szegény.
 Egy halálom, egy életem,
 Bezeredy lesz követem,
 Akár élek, akár halok,
 Pecsovicscon eret vágok.
 Bezeredy lesz követünk,
 Ó majd vitatkozik értünk,
 Az igaz Párt őt akarja —
 Pecsovicsoknak kurvaannya! —

N. N.

5-ik.

Lobogokat a' hir dicső fijának,
 Bezeredynek! Tolna csillagának,
 Őt illeti azon forró tisztelet,
 Hogy hűségére minden fogjon kezét.
 Ily követeket kell 'a Diétára
 Választani, kik tisztségre 's gazdagságra
 Nem vágnak, de egyedül a' köz jónak
 Ügyében³ mindég hiven fáradoznak.
 Légy hű hozzá Nemesség 's vigyázz! mivel
 Már egykor meg bukál a' Jeszenszkyvel,⁴
 Most is pedig oly sors vár rád, ha ezen
 Nagy hazafi a' Diétán nem léssen.

¹ Az „ ki van húzva.

² Olv. Dóry; kir. kamarás, pecsovics.

³ Olv. ügyében.

⁴ Célzás az 1827-iki tisztújításra, melyen Jeszenszky János az ó-konzervatívok pártjára állott.

Elhunyt Kölcsenyk! 's a' nagy Vesselényi
 Apánkat a' rágalom cselszövényi
 Békeríték! A' Magyarat hát ki védi?
 Hanemha a' nagy lelkű Bezerédy.
 Tudomány, tapasztaltság 's hon szeretet
 Hevitse azt, ki akar lenni követ;
 Mert külömben a' hazának jogjai
 Tapodva lesznek 's borúsak napjai.
 Ezen jelességeket ha vi'sgáljuk,
 Leginkább Bezerédynkben találjuk.
 Ezt válasszuk hat [hát] Barátink követnek,
 'S úgy bennünket majd vészek nem érhetnek.
 Bort ide hát a' kehelybe, 's mindenek
 Vigadjanak, serlegek ürüljenek!
 Kivánjuk azomban mint hű Nemesek,
 Bezerédy 's párthivei éljenek!!!
 Tartson Isten nemes bajtárs bennünket,
 Ne borítsa homály derült egünket,
 Vigye elő kedves Bezerédynket
 Hogy ő a' Dietán védhessen minket.
 Huzd meg cigány! úgy is már Perczel István
 'S Dóry nem nyerik meg — mit szivük kíván,
 Nevetséges boron venni érdemet,
 Önként hódol ennek a' hű tisztelet.
 Üsse össze kelyhét hát most a' ki csak
 Kubinszky, hogy a' gyáva Pecsovicsook
 Elömentünk látván mérgeződjenek,
 'S Bezerédynkhez 's Tahynkhoz térjenek.
 Dóry Perczel ne köles; úgy is már sokra
 Ment az adosság, — 's jobb a' koldusokra
 Költéd vala eddig is a' pénzedet,
 Most a' világ nem kaczagna tégedet.
 Miltenberger, Schneller, 's több ellenfelek,
 Kikre magyar Cadentiát nem lelek —
 Meg engedjete — hogy a' Kubynszkyak
 Nem rejteznék, mert ők lelkes honfiak.

N. N.

6-ik.

Eszterházy¹ orrot kapott Hogy a' Pecsovicso kalapot
 A' Megyében 's Megyén kívül, Hordja mindég szemtelenül.

Meg hagyták a' Főispánnak,
 Galanthalai nagy cigánynak,
 Hogy Szexardra takarodjon,
 'S új követet választasson.
 'S azon zavart, mellyet maga
 Okozott, hogy helyre hozza;
 De a' Pecsovicso kalapot
 Hagyja 's hordjon vörös csákót.
 Együttal köteleességül
 Tették, hogy most kötelekből
 • Létrákat ne készítesen,
 Egytől két voksot ne szedjen.²

És az ablak peremeket,
 Melly'ket birkái le vertek,
 Vakoltassa ön költségén,
 Nem a' szegény adozókén.
 Hej Grof Károl Eszterhazy
 Mért lettél te Kutyaházy?
 El nyomtad az igazságot,
 Fel dultad a' szabadságot.
 Eszi fene Grof Rudolfot³
 Rosszul főzte a' planumot,
 B. . . . a meg a' Dóry Gábert
 Vele Eszterhazy Károlt.

¹ Galanthalai gróf Esterházy Károly főispán.

² A már leszavazott pecsovicsookat a főispán lakosztályából kötélén leeregették, hogy a kapunak kerülve újra szavazáson jelentkezzenek.

³ Gr. Festetics Rudolf, az ó-konzervatív párt feje.

Esett eső, hullott zápor
 Semmivé lett Dőry Gábor,
 Véle együtt Perczel István
 Mind a' kettő hires czigány.
 A' Zombai határ szélen
 Dőry Gábor az öszvéren
 Lot fut mint a' kerge birka
 Haját tépi, 's penzét sirja.
 Minden becsület érzésből
 Kivetkőzve szemtelenül
 Mégis bátor letétettek,
 Országgyűlésre fel mentek,
 De pofájok' bé mutatván
 'S hitványoknak találatván,
 A' Nádor el nem fogadta
 Gyűlésből ki huszogatta.¹
 Az ifjuság ki gunyolta,
 Karzatra sem bocsátotta,
 Igazittá Sléziába
 A' kurvanyok v . . . ába.
 Pecsovicok az akolban²
 Jármot kaptak a' nyakokba
 Hogy idején rá szokjanak,
 Későbbben ne morogjanak.

Kis Daroczy³ nagy gazember,
 Szobájában van sok ember,
 Az ablakon eregetik
 A' votumot kétszer szedik.
 Csalfa gonosz Pecsovicok
 Ej de büdös kalapotok
 Oda Nemes szabadságtok
 Birka s . . r közt meg be⁴ ittátok.
 Pap Daroczy a' vén marha
 Lármáz mint a' részeg szajha,
 Vörös kutya mért ugatol?
 Nem sokára el halgatol.
 Gaz neved Faddi Fő bíró,
 Meg hizlalt a' verbung író —
 Mert tizezerig köpültél,
 'S haj számár nyeregre ültél.
 Vén Visolyi hogy helyettes
 Ispán 's hazaáruló lehess
 Lelked' szavát el fojtottad
 Nyajad jussát ostromlottad.
 Akasztófa 's arczképetek
 Négy falára szegeztek,
 Készen alattok a' Máglya,
 Hamvá égeti 'a fáklya.

Az eredeti kéziratból közli :

TOLNAI VILMOS.

AZ »ACTIO CURIOSA« ISMERETLEN KÉZIRATA.

A XVII. század végéről reánk maradt keményhangú színműre Thaly Kálmán hívta fel a figyelmet, előbb az *Adalékok* I. kötetében szemelvényesen mutatván be, majd a *Történelmi Tár* 1894. évfolyamának 322. sk. lapjain közzé is tévén. Az a »4ed rétbé hajtott« kézirat, melyet Thaly az ifjú Palocsay György kezeírásának vélt fölismereni, ma a Nemzeti Múzeum könyvtára kéziratárának tulajdona (1412. Quart. Hung.). Thaly maga csak erről a kézitról tesz említést, és máshol sem találván híradást a darab egyéb másolatáról, a Kisfaludy Társaság Nemzeti Könyvtárának IX. kötete is ebből a múzeumi kézitról vette szemelvényeit. Ezen szemelvényrészek szövegének kiadása kapcsán állapítottam meg, hogy Thaly — nem tekintve a helyesírás átírását — híven adta a szöveget, mindössze egy-két igekötő és kötőszó maradt el vagy jutott bele. Az *Actio curiosának* egy másik kéziratára akadtam minap a M. T. Akadémia kéziratárában. A M. Irod. 4rét 84. szám alatt lévő kézirat I. füzetének katalogusi címe: *Gaude beszélgetése*; apró 8-rét kézirat, alaposan megrongált papirosa van, és néhol az elolvasása lehetetlen.

¹ Kihuszít, uszít, kerget.

² Faddon, egy óriás birkaakolban vendégtelték meg a pecsovicokat, ezért csúfolják ezek a versek *birkáknak*.

³ Daróczy Mihály kanonok.

⁴ A *be* közbe van szűrva.